

FILOSOFINIS ŽVILGSNIS Į MENO KŪRINIO INTERPRETACIJŲ VERTINIMO PROBLEMAS

Teorijos ir praktikos sankirtas filosofijoje galime pastebėti šiuolaikinėse hermeneutinės bei analitinės krypties estetinėse teorijose, kuriose diskutuojama dėl meno kūrinių interpretacijų vertinimo kriterijų. Ar visas to paties meno kūrinio interpretacijas turėtume laikyti lygiavertėmis? Jei interpretacija „įsteigia“ meno kūrinį, ar tiek teoriškai, tiek praktiškai egzistuoja klaidingos ar nepriimtinos interpretacijos atpažinimo kriterijai? Filosofai bando surasti teorinius pagrindus, kuriais remiantis galėtume formuluoti bei spręsti meno kūrinio interpretacijų validumo ar pagrįstumo problemą, aktualią ne tik „praktikui“ – meno kritikui, bet ir kiekvienam šiuolaikiniam išprususiam meno suvokėjui.

Pranešime nagrinėjami meno kūrinių interpretacijų vertinimo filosofiniai pagrindai, pateikiami šiuolaikinėse analitinės estetikos teorijose bei kritiškai vertinamos galimybės pritaikyti nagrinėjamas teorines nuostatas interpretacijoms vertinti.

Metakritinės teorijos dažnai nesutaria dėl to, ar pagrįstai interpretacijoms keliami teisingumo ir objektyvumo reikalavimai. Ypatingai daug problemų iškyla, kai susiduriame su prieštaringomis, tarpusavyje nesuderinamomis to paties meno kūrinio interpretacijomis. Tuomet prieš mus atsiveria du keliai - kritinio monizmo ir kritinio pliuralizmo. Einant kritinio monizmo kryptimi, visada galioja dvireikšmė logika ir prieštaravimo dėsnis, todėl logiškai nesuderinamos interpretacijos negalės būti pripažintos lygiavertėmis ir validžiomis. Interpretacinė išvalgos bus laikomos paprastais (fakto) teiginiais, galinčiais įgyti teisingumo ar klaidingumo reikšmes. Interpretacijų prieštaringumas traktuojamas kaip realus, todėl viena interpretacija gali paneigti jai priešingą (viena iš dviejų priešingų interpretacijų turi būti pripažinta teisinga, kita – klaidinga). Teisinga interpretacija bus laikoma ta, kuri atskleidžia objektyvią meno kūrinio reikšmę. Galime atsisakyti tiesos kriterijaus ir derinti reliatyvistinį požiūrį, vertinant interpretacijas, su kritiniu pliuralizmu. Interpretaciniai teiginiai tuomet nepaneigia vieni kitų, nes jiems suteikiamas hipotezių statusas, kurios gali būti prieštaringos, bet vienodai įtikinamos. Santykis tarp interpretacijos teisingumo ir objektyvumo jau nebus relevantiškas, kaip kritinio monizmo atveju, vis dėlto objektyvumo kriterijus nepraras savo aktualumo. Net ir atsisakius tiesos kriterijaus interpretacijoms gali būti keliami objektyvumo reikalavimai, kuriuos suformuluoja tam tikrais istoriniais periodais egzistuojančios interpretacinės praktikos. Logiškai nesuderinamos meno kūrinio interpretacijos, nebetaikant joms dvireikšmės logikos, gali būti laikomos ne teisingomis, bet validžiomis ir objektyviomis. Tuo tarpu bandymai suderinti tiesos kriterijaus taikymą su kritinio pliuralizmo nuostatomis susiduria su dideliais teoriniais bei praktiniais sunkumais, kuriuos iki galo išspręsti vargu ar kada

nors pavyks. Nesutarimai dėl tiesos kriterijaus tarp kritinį pliuralizmą palaikančių analitinės estetikos atstovų kyla dėl to, kad skirtingai (iš kontekstualizmo arba konstruktyvizmo pozicijų) suprantama interpretacijos objekto prigimtis ir interpretacijos tikslai. Lieka neišspręsta meno kūrinio tapatybės problema ir klausimas, ar meno kūrinys turi savybių, nepriklausomų nuo interpretacijos. Interpretacijų pagrįstumo, teisingumo, įtikinamumo ar reikšmingumo vertinimas pats yra interpretacinio pobūdžio, todėl patenkame į loginio paradokso padėtį: sprendimas apie interpretacijų vertės laipsnį pats yra teisingas arba klaidingas. Išskyla hermeneutinė supratimo problema: norint objektyviai įvertinti konkrečios meno kūrinio interpretacijos validumą ir pagrįstumą, reikia pasiekti adekvatų jos semantinio turinio supratimą. Kita vertus, net ir turint objektyvius ir aiškius interpretacijų validumo ribų vertinimo kriterijus, negalime tiksliai apibrėžti taisyklių nusistatytų taisyklių taikymui, todėl galutinio ir neabejotino objektyvumo negalime pasiekti.